

Het jaar 1542

In 1542 vielen de Franse troepen Aertrijcke weer binnen, vernielden het platteland en bezetten de vestigingen van Arras, Bethune, Ariën en St Omaars. Vele dorpen werden weer geplunderd en moesten geleidelijk ontruimd worden.

De Fransen hadden tegen zich zelf een voorraad aan wrok en haat opgestapeld, die ieder ogenblik kon ontvlammen.

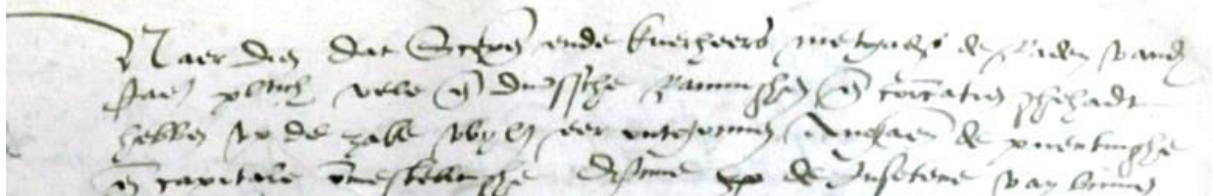
Tijdens de veldtochten van 1521, 1535, en 1544 werden meer dan 500 dorpen uit de omgeving geplunderd en verwoest; tienduizenden stukken vee werden geroofd, duizenden landbouwers mishandeld, geld afgetrosgeld en velen verjaagd uit hun woningen en zodoende blootgesteld aan de ellende van besmettelijke ziekten en de dood.

Dit alles is met zekerheid geweten door de teksten van de kronijkers, en daar het belastbaar inkomen soms volledig verdween. Deze gruwelijke mishandelingen waren vooral het werk van Franse soldaten, die in Atrecht een vijandelijk land zagen.

Dit alles was het gevolg van de geografische ligging van Terwaan sinds de Vrede van Senlis in 1493. **Als een Frans eiland ingesloten te midden van de Nederlanden, deed Terwaan** zich voor als een zweer die geheel de streek besmette. De soldaten van het garnizoen, konden geen voet buiten de stad zetten zonder een vijandelijk land te betreden. Ze waren onmeedogend voor iedereen.

Oorlogen en het in stand houden van legers zijn een dure zaak en dat was ook een belasting voor de Poperingenaars. Hier ontstond er een probleem tussen de poorters en de mensen van het land of de hoeken van Poperinge of diegenen van binnen de 'balie' en diegenen van buiten de balie.

31 januari 1542 – **Pointinge binnen en buiten de ballien** – Resoluties A

Naer dien dat schepenen ende kuerheers metgaeders de raden vanden jaere xltich vele ende diverssche raminghen ende calculatien ghehadt hebben up de zake wijlieden eer ontgonnen , **angaende de pointinghe ende capitale ommestellinghe** daeranne up de insetene van binnen baillien ende wacht van Poperinghe boven de zware ende lastighe assysen meer dan ander ghelycke steden ghelast zyn

Zo eyst dat de voornoemde wet ende raden,

zouckende eenich goet middele ende expedient omme de zelve van binnen de wachte te slaken ende ontlastene vanden voorseide pointinghe zonder daer mede te verzwarsene die van buuten baillien, - zonderlinghe ghemerct de voornoemde assysen, - meestendeel sedienierende zijn ten laste van die van binnen,

hebben teenen competenten daghe voor hemlieden ghedaen daghen twee persoonen vuten elcken houck der wachte van den soupfigsie omme met hemlieden te compareren ende int vriendelick te vereensen, exhiberende hemlieden toedien zeker actien ende middelen by ghescriften teenen preuve van vyf ofte vi jaeren protesten, nyet min byden zelve ghescrifte altijts in stede ende lichame te willen blyven,

twelcke ghezien ende de lecture danof ghehoort hebben, de voorseide van buuten gheandwoordt zonder meer, dat zy hemlieden hielden an t'oude.

Item dies voort ghebuert in corten tyden daernaer omme de voorseide van uuten te bet by vriendschap te brynghe ter voorseide fyne, dat mij n heere de prelaet van St. Bertins ten verzoucekvan zynen wet ende raden, hem alhier ghenomen heeft, alwaer voor hem ende zyn raet, metghaeders de wet ende raden voroseid, die van buuten opgheroupen ende ghedachvaert in goede competenten ghetale tvoornoemde vertooch noch eens ghehoort hebben, adwoorden als boven,

Vermeten hen noch bovendien te dienen van zekeren appointement by den welcken zy maintainierden onghehouden tzyne in den begheert ende 't verzouck van die van binnen, Vanden welcken vermete zy ten eersten daghe daerop dienen in ghebreke ghezyn hebben te doceren, daer zy nochtans vut elcken houcke vier persoonen upgheroupen waren ende bleven wech by huerlieden eerste anden de, wecke anden de ghehoort een anderstont, men voore inden zake procederen zoude,

es gheadviseert by den wet ende raeden den xxiiij in hoymaent xvc xlj dat zylieden hen informeren zouden syne ende wet namelick dat hen Meessen Wervekin, Tielt, Eclo ende ander ghelicke steden hier in die reghelen ende regieren,

twelcke also ghedaen zynde, by twee ghedeputeerde van de wet metgaders den pensionaris ende thuisghekeert zynde leden den viden in september, daernaer de raden oproupende, relaterende hemlieden zulcx als zy bevonden hadden in de voornoemde steden alwaer de voorseide wet ende raden

te weten

Jacob De Hondt, Corneel Vutendale, Jan De Berch, Pieter Melis, Jan Godduit ende meester Frans van St. Pol, scepenen

Clays Scerrier, Jan Wyt, Pauwels Platevoet, Marten de Bucker ende Willem Verbeke de jonghe, kuerheers,

Clays Verbene, Ghilain Makeblyde, Willem Verbeke d'oude, Willem de Reckemaeker, Pieter de Brienens, Jacop Liebaert, Chrispiaen de Berch, Chrispiaen Crupelant, Jan de Reckemaeker ende Lauwers Pylgrim, raden

Hebben ghemaect ende ghenomen xxij notable omme de voorseide zake met hemlieden te converseren of zy voorleden daerinnen gheproceert hebben ofte nyet, de welcke notable vermaent zynde op den vijden in september ende als dan in eede ghestelt naer costumen, te weten

Jan Denys, Jacob Vandengoosteene, Baudran Oudegheerst, Jan de Bree, Robert van Bethleem, Jan van Bethleem, Frans Moenaerts, Jan Pylgrim, Willem vanden Schoore, Jacob van Bambeke, Boudewijn Waels, Jacop Lodyc, Joris vanden Goosteene, Jacop Zanneken, Ghilen Stalin, Willem van den Walle, meester Chrispiaen Deroo, Ghilein Stacin, Corneel Verdoene, Hendrick Ghysbrecht, Andries Vuten Dale, Jan Bamelaere, Frans Diedeman, Kaerles Reingoot, Bertholomeus de Baerdemaker, Malen Scenebaes, Pieter van de Walle, Michiel Cauchie

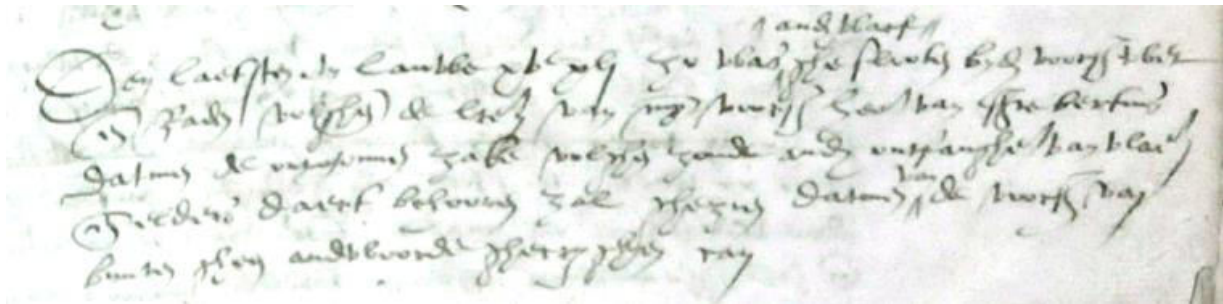
Hebben adjoinctelick metten voorseide wet ende raden in presentie van meester Adriaen Makeblyde, bailliu in dezen tyden van Poperinghe,

Ghesloten ende gheresolveert dat men bij alle weghen ten payselicqsten dat doenelic zy ende ten minsten kosten van den stede de voornoemde zake zoude helpen, ten effecte protesterende nyet min by de zelven notable - gheen gabbellen daertoe te willen laeten opstellen.

Actum de voorseide vijde in september.

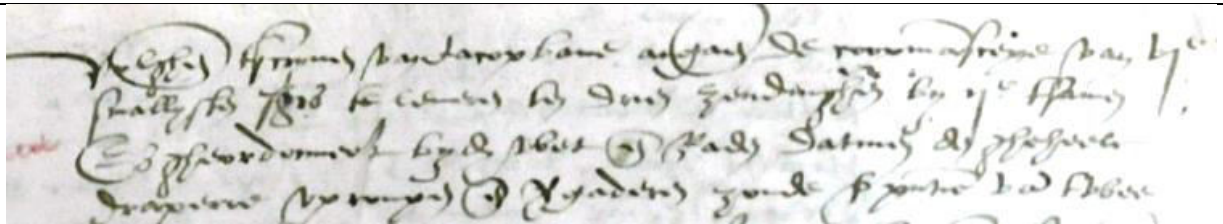
Den laetsten in lauwe xvc xlj, zo was anderwarf ghesloten by de voorseide wet ende raden

Volghende de lettren van min voorseide heere van St. Bertins dat men de ontgonnen zake volghen zoude vanden ontfangher van Vlaenderen
Welckens daert behooren zal ghezien dat men van de voorseide van buuten gheen andwoorde ghecryghen can.

Binnen deze bange tijden - komt er opeens goed nieuws; de Oosterlingen – waarmee zowat de huidige Duitsers of Pruisen worden bedoeld, doen een bestelling van ‘600 smallysten’. De gehele Poperingse ‘draperie’ wordt opgeroepen om hierrond te vergaderen.

31 januari 1542 - **De Oosterlingen doen een bestelling van 600 smallysten¹ 's jaers** – Resoluties A - SAP 467

Volghende 't scryven van **Jacop Bane** angaende de coopmanscepe van 600 smallysten 's jaers te leveren, by drie zendinghen, by 200 't saemen,
es gheordonneert by de wet ende raeden,
dat men **de gheheele de draperie** uproepen ende vergaederen zoude,
ter presentie van twee uut de wet ende de gouverneurs van 't weefamabachte
ende aldaer eenighelick vraeghen of hy mede wilde leveren in den voorseyden coop;
ende laetende se daer al teecekenen ende scryven die de voorseyde leveringhe mede sullen willen doen.
Verbiedende d'andere die nyet zullen willen commen in den voorseyden coop,
gheen sulcke lakenen, die leveringhe ghedeurende,
utter stede te moghen bringhen ofte te doen voeren.
Ten fyne dat de scamele mede zouden moghen leveren ende neringhe hebben –
also wel ende vele als de rycke,
ghemerckt ooc dat een zonderlinghe draperie es die een natie alleen aengaet,

¹ Smallijst = 6. Zelfkant aan een stuk laken of wollen stof. Voorheen — en ook nu nog wel — waren van overheidswege bepaalde *lijsten* voor bepaalde soorten laken voorgeschreven; vandaar werden vervolgens de stoffen zelf met de benamingen van de karakteristieke *lijsten* aangeduid. Naast de 'smallijsten' moet je dus ook breedlijsten gehad hebben. Saeyen. Dobbel witte Saeyen. ... Armijn saeyen. ... Armijn **lijsten**. ... Dobbel witte **lijsten**. ... Naturelle ofte Carmelitani saeyen. ... Naturelle **Lijsten**, ORLERS, *Beschr. v. Leyden* 259 [1641].

mits zeker doende by de zelve drapiers die heurlieden gheconsenteert hebben in de leveringhe end laeten upscriven voor de zelve leverend ende heurlieden portie te reedene.
Ordonneerende voorts twee uutter wet, metsgaeders een van de clercken,
te zenden **an Jacob Bane te Brugge, voorts an den oosterlynck 't Antwerpen**, omme den zelve coop end leverynghe te communicueren
Actum den laatsten in Lauwe 1541

Het valt hier in op dat men zowel de arme als de rijke drapiers werk wil gunnen die uit deze bestelling voortkomt. De tussenpersoon ie deze bestelling regelde is Jacop Bane, waarschijnlijk een Poperingenaar die in Brugge werkte – maar dat de 'oosterlynck' die de bestelling plaatste, van Antwerpen was, waar zij een 'bureau' hadden.

12 februari 1542 - **Pointinghe** – vervolg – SAP 467 – Folio 27 verso

Op de 12de februari 1542 krijgen we het vervolg te horen van de problemen tussen diegenen van binnen en diegenen van buiten de balie. Men had het oordeel overgelaten aan de ontvanger-generaal van Vlaenderen en deze logeerde op dit moment bij de proost van Poperinge.

Den xij den in sporcle xvc xlj
compareerden in de camer voor mijn heere den proost van Poperinghe,
mijnheere den ontfangher generael van Vlaenderen, den bailliu van den zale Jan de Roy,
scepenen ende kuerheers,
metgadens de raden der zelve stede, **de landslieden** ende die van buuten wachte in goede competente nombre ende ghetale,
aldaer opgheroupen ende ghedachvaert omme by de zelve ontfangher de voornoemde van buuten int vriendelicke te inducieren ende vertoghen dat zy lieden zouden willen andwoorden by zekere artielen die de insetene van binnen de wachte hemlieden overghegheven hadden in ghescriften ende huerlieden briefven ende artielen die zij daer up weeten te stellen by ghescrifte presenterende hemlieden daertoe drie weeken ende een maent tyts waer of zy refusant zyn gheweest ende hebben gheadwoort als boven,

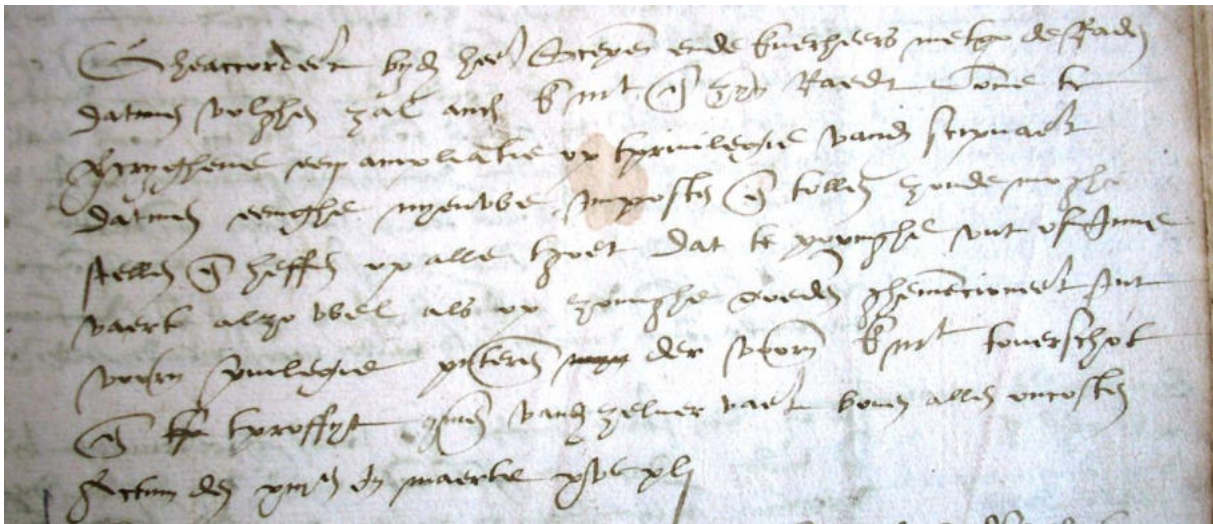
Twelcke ghehoort by den voornoemde proost, ontfangher, wet ende raden,
hebben tsamen gheresolveert dat men supplikerende zoude anne zijne majesteit omme thebben zyn open ofte beslooten lettren constituerende by dien zyne ontfangher van Vlaenderen ofte ander omme de voorseide van buuten ende van binnen taccorderen indient doenlic ware ofte anders dat hy hemlieden oordonneren elcx huerlieden faicten, articklen ende raden te stellen by ghescrifte om al tzelve thetoocht zynde daerinne voorsien te wesen,
zoot behooren zal.

3 maart 1541 – **Geen mest op de nieuwe markt** – Resoluties A

Gheordonneert bij de ghemeene wet van de stede van Poperinghe dat men van nu voortan niet meer gheen mest draghen noch legghen zal op de **nieuwe marckt** voor de diefpoorten² ende zo' wat persoeen dies bevonden wert, mes of mul daer te draghen, hij zal boeten vijf schellinghen also dictent als hy besticht werdt
Actum den iijden maerte xvc xli

² Diefpoorten = We vinden in de WNT het begrip 'diefpoorten' niet maar wel de term 'Diefput' wat zoveel betekent als een onderaardse kerker.

Ten zelven daeghe ghesloten dat men de drapiers up roepen zoude al by een, omme te argueren ende heurlieden conclusie danoff te hebben van't wevers ambachte oft behoorlick es ofte niet.

Gheordonneert by den heere, schepenen ende kuerheeren metgaders de raeden dat men volghen zal ande koninklicke majesteit ende zynen raedt omme te vercryghene een ampliatio³ up **privilegie vande scipvaart** –

dat men eenighe nyewe imposten ende tollen zoude moghen stellen ende heffen op alle goet dat te Poperinghe vut of inne vaert – also wel als op zomighe goeden ghementioneert⁴ int voornoemde privilegie – presenterende den voornoemde majesteit t'overschot ende t'proft van den zelve vaert boven alle onkosten

Actum den xiiij in maerte xvc xli

13 maart 1541 - Pointinghe

Es voort gheconcludeert de ontgonnen zaken van de landslieden te vervolghen ende de supplicatie⁵ metgaders al datter afghedaen ende ghebesoingiert⁶ is, den ontfanger te houden te gheven omme letteren van commissie 't obtenieren⁷, houdende nyet min dezelve letteren naer dat zy vercreghen werden in handen tot anderstont de voorseide landslieden danof gheadverteert⁸ werden by myn heere den prelaet van St. Bertins ofte ander vut zynen name –

³ Ampliatie = WNT : Nadere verklaring of uitbreiding van een verordening.

⁴ Mentioneren = vermelden

⁵ Supplicatie = smeekbede

⁶ Besoinge = belang

⁷ Obtenieren = verkrijgen

⁸ Adverteren = verwittigen

ten fyne dat zy inhouden der zelve lettren doen ende vulcommen zouden moghen by
vriendtscap ende zonder bedwanghe
Actum ut supra

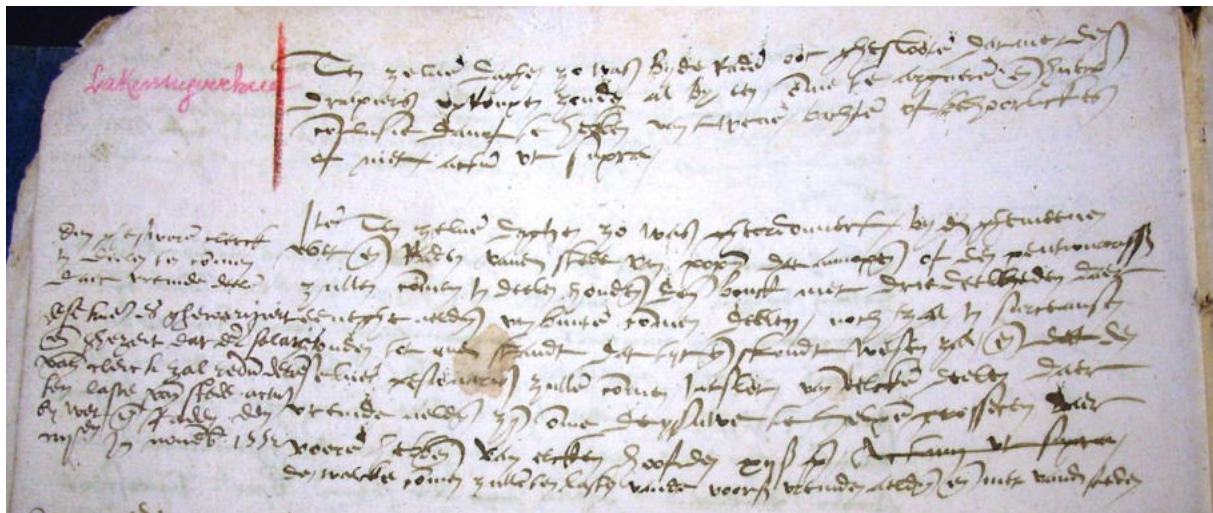
21 maart 1541 - Octroye - Resoluties – Folio 28

Ten xxisten in maerte xvc xlii zo was ghesloten ende gheordonneert byden ghemeene wet ende
raden van den selven stede
dat men als noch zoude de queste over de octroye ende het tselve te verstaene ende te viseren
es, dat int zelve zoude als noch houden insurcentie tot anderstondt –
dat anden zulke die voor handen zyn eerst ghedient zoude wesen
Actum ut supra

21 maart 1542 – Drapiers - folio 28 verso

**Ten zelve daghe zo was by de raden ooc gheslooten dat ne de drapiers uproupen zoude
al by een omme te argueren ende huerlieden conclusie danof te hebben van 't weven
bachten, of behoorlick es of niet.**

Dus op de 21ste maart 1542 besloot men om de drapiers van Poperinge samen te brengen

21 maart 1542 - **Deellieden** – Resoluties

In de marge - Den ghesworen clerck in deelen ten commen daer vreemde deelen

Item ten zelve daghen zo was gheordonneert by de ghemeenen wet ende raden vanden stede
van Poperinghe
dat knapen⁹ of een pensionaris¹⁰ zullen commen in deelen houden den bouck met drie
deellieden¹¹ daer eeneghe aeldinghen¹² van buuten commen deelen,

⁹ Knaap = secretaris

¹⁰ Pensionaris: beëdigd schrijver in dienst van de stad

¹¹ Deelman : inzonderheid Westvlaamsche, costumen veelvuldig voorkomend woord (*De Bo*
3). Volgens *De Vries* (*Mnl. Wdb.* 46) van “aeld, volksuitspraak van het oude *alôd* (*allodium*),
d. i. eigene, vrije bezitting, van *al* (totus, integer) en *ôd* (bonum). Zie *Grimm*, *R. A.* 492 vlg.

noch zal in surecansen verbueren tot anderstondt - dat tyt en stondt wesen zal ende dat den zelven pensionarissen zullen commen in't slot, van welcke deelen daer vremde aeldingen zyn **omme de yssuwe te helpen grosseren**¹³, daer vooren hebbende van elcken hoofde xij schele parisis, de welcke commen zullen ten lasten van de voornoemde vremde aeldingen ende niet vanden stede.

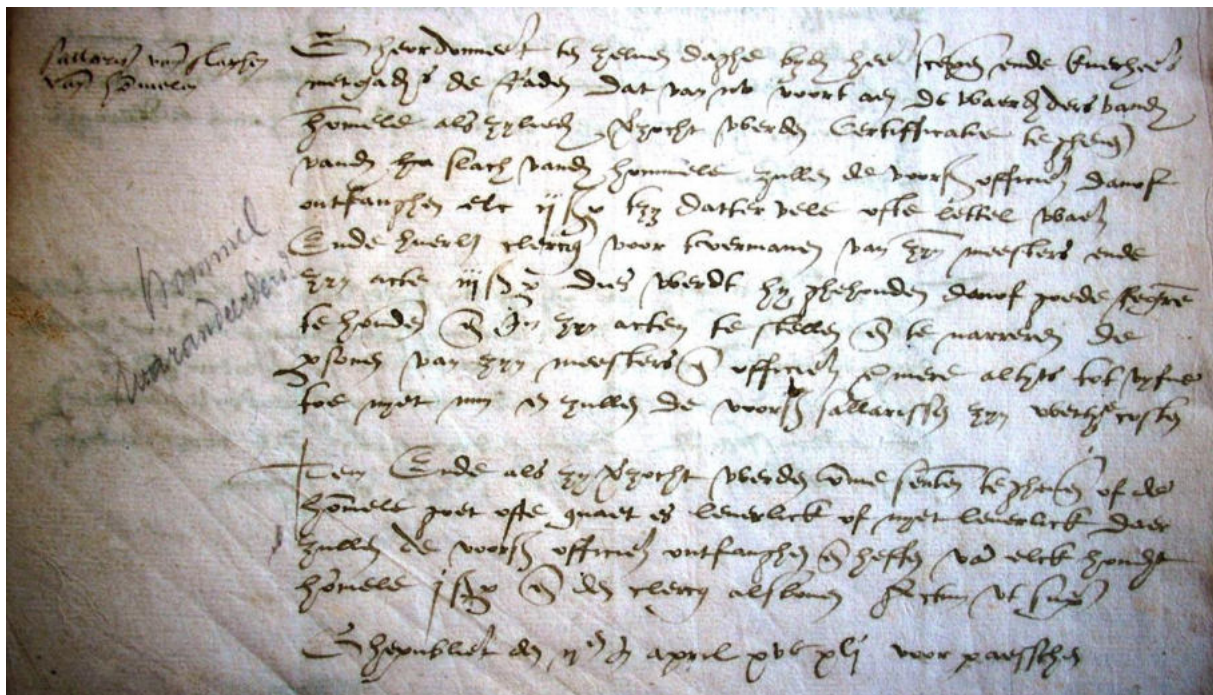
In de marge – Deze keure es ghecorrigeert ende ghezeit dat de salaris van de clerck zal reduceren ten laste van de stede – actum by wet ende raden den iiij den in november 1552.

In de marge – den xiiij den in maerte xvi tich – 1542

Van continuatien ten derden daghen

Item ten zelve daghe zo was gheordonneert byden voornoemde wet ende raden dat men gheen continuatie¹⁴ van derden daghen van nu voortan meer doen en zullen dan byden baillie ofte amman, twee keurheers, den ghezworen clerck ende de procureurs, hebbende de keurheers 1 schele parisis ende den clerck insghelics een schelle parisis vanden selven dach te continueren ende in 't register te stellen den tyt vande continuatien twelcke nieuwers elders gheschieden zal dan inden vierschare
Actum ut supra.

2 april 1541 – **De Warrandeerders van de hoppe** – Resoluties A – Folio 28 verso

Het afgeleide *aloding*, *aelding*, was de natuurlijke naam van den gerechtigde tot het (nagelaten) vrije eigendom, tot het achtergebleven erfgoed.”WNT: *Rechter of scheidsman in zake van boedelscheiding*.

¹² Aelding = WNT: *-dinge*, later AELDINGER (bij *Kil.* ook HAELINC en HAELDING, met Vlaamsche adsp.), znw. m. *Erfgenaam*. Een ook in de latere Vlaamsche,

¹³ Grosseren: bepalen- De issue grosseren wilt dus zeggen dat men bepaalde hoeveel een keurbroeder of zuster bij het verlaten van de keure moest betalen.

¹⁴ Continuatie = vervolg doen of vervolgen

Gheordonneert ten zelven daeghe
byden heere, schepenen ende burghmeesters metgaders de raeden
Dat van nu voorts aen de warendeerdere vanden hommele
als zylieden verzocht werden certificatie¹⁵ te geveene van **den slach van de hommele**,
sullen de voorseyde officieren danof ontfanghen elc 1 scellinghen parisis
't zij dat er vele ofte luttel waeren
Ende haerlieden clercq voor 't vermaenen van zijn meesters ende zijn actie, 3 scellinghen
Dies werd hy ghehouden **danoff jaere register te houden** ende in zijn acten te stellen ende te
narreren¹⁶ die persoonen van zijn meesters ende officieren
Te meere **altijd tot vyve**
Soe nyet min en zullen de voorschreven salarissen zyn wethelycke costen
Ende als ze versocht syn omme 't zelve te ghevene
Of de hommele goet ofte quaet es, leverlyck ofte nyet leverlyck
Daer zullen de voorseyde officiers ontfanghen ende hebben van elc hondert hommele 1
scelling
Ende de clercq als boven

Ghepubliceert den 2den april 1541 voor Paeschen

Op de 2de april 1541 werd de volgende ordonnantie te Poperinge afgekondigd.

*De warrandeerdere – de keurders - van den hommele; als zij lieden verzocht werden certificatie
te geveene van den slach van den hommele,
sullen de voorseyde officieren danof ontfanghen elc 2 scellinghen parisis, 't zij dat er vele ofte
lettel – weinig - waeren, ende huerlieden clercq voor t vermaenen – roepen - van zijn meesters
ende zijn acte, 3 scellinghen,
dies werd hy ghehouden danoff gaeder – van alles - register te houden ende in zijn acten te
stellen ende te narrerene de persoonen van zijn meesters ende officieres, te mere altijd tot
vijve, soe nyet min en zullen de voorscreven salarissen zyn wethelycke costen
ende als ze versocht syn omme t zelve te ghevene of de hommele goet ofte quaet es, leverlyck
ofte nyet leverlyck, daer zullen de voorseyde officiers ontfanghen ende hebben van elc hondert
hommele 1 scelling ende de clercq als boven.
Ghepubliceert den 2 in april 1541 voor paeschen*

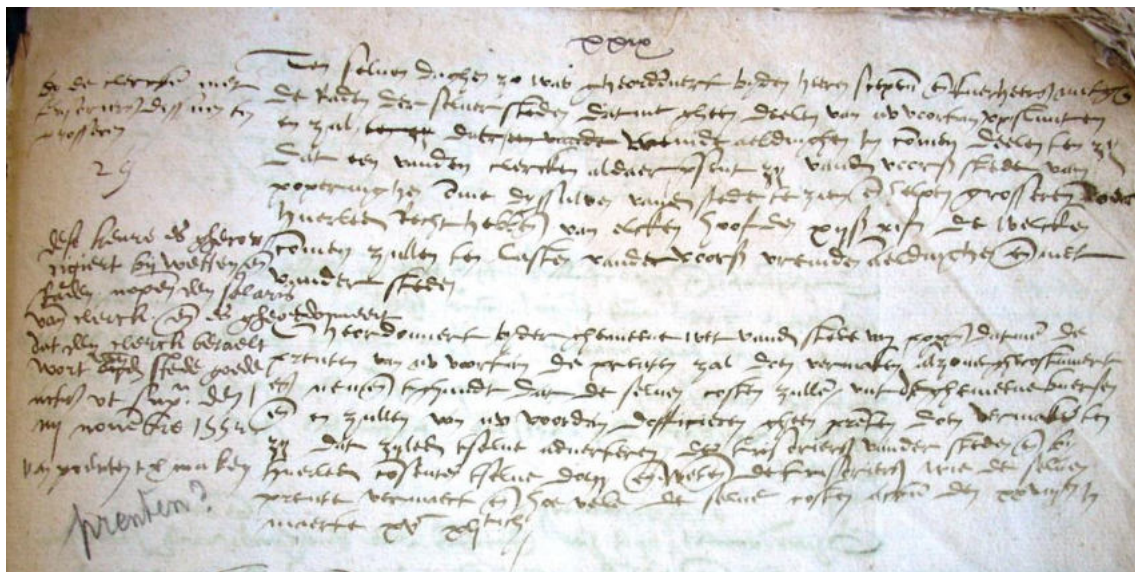
28 maart 1542- Deellieden - Resoluties – Folio 29

Ten selven daghen zo was gheordineert byden heeren scepenen ende kuerheers metsgaders de
raeden der selver steden
dat men gheen deelen van nu voortan upsluuten¹⁷ en zal dat vreemde aeldinghen in commen
deelen
ten zy dat een vanden clercken aldaer present zy vanden voorseyde stede van Poperinghe
dient d'yssuwe vanden stede te zien ende helpen grosseren –
daer huerlieden recht hebben van elcken hoofde xij schel xi deniers
de welcken commen zullen ten laste vander voorseyde vrende aeldinghen ende niet vander
stede.

¹⁵ Certificatie = een schriftelijk bewijs

¹⁶ Narreren = opschrijven – mededelen

¹⁷ Upsluuten = het dossier afsluiten

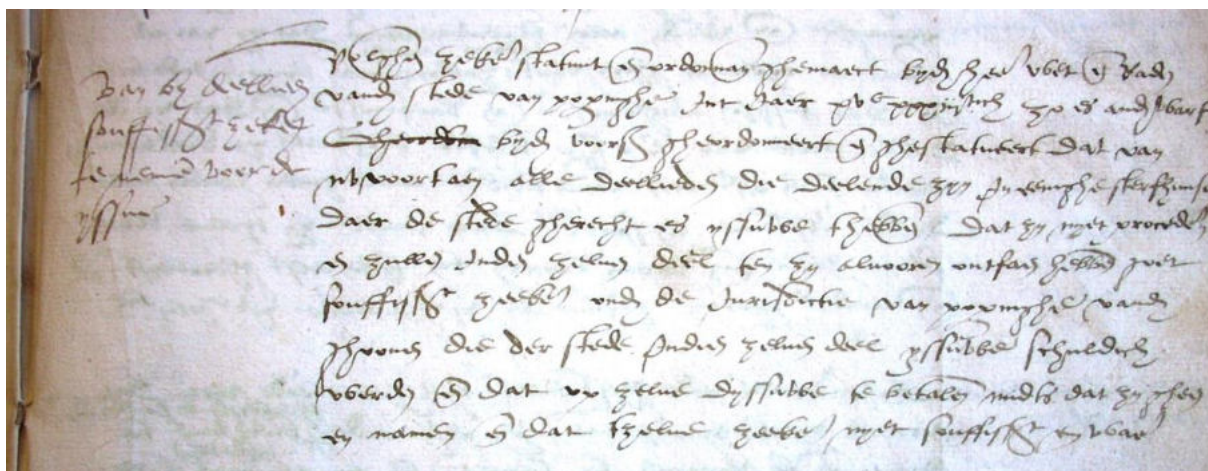
In de marge: Dese keure es ghecorrigeert by wetten ende raden nopende den salaris vande clerck ende es gheordonneert dat den clerck betaelt wort vande stede goede
Actum ut supra den iiij novembre 1554

28 maart 1542 – **Prenten**¹⁸ – Resoluties – Folio 29

Van Prenten te maken:

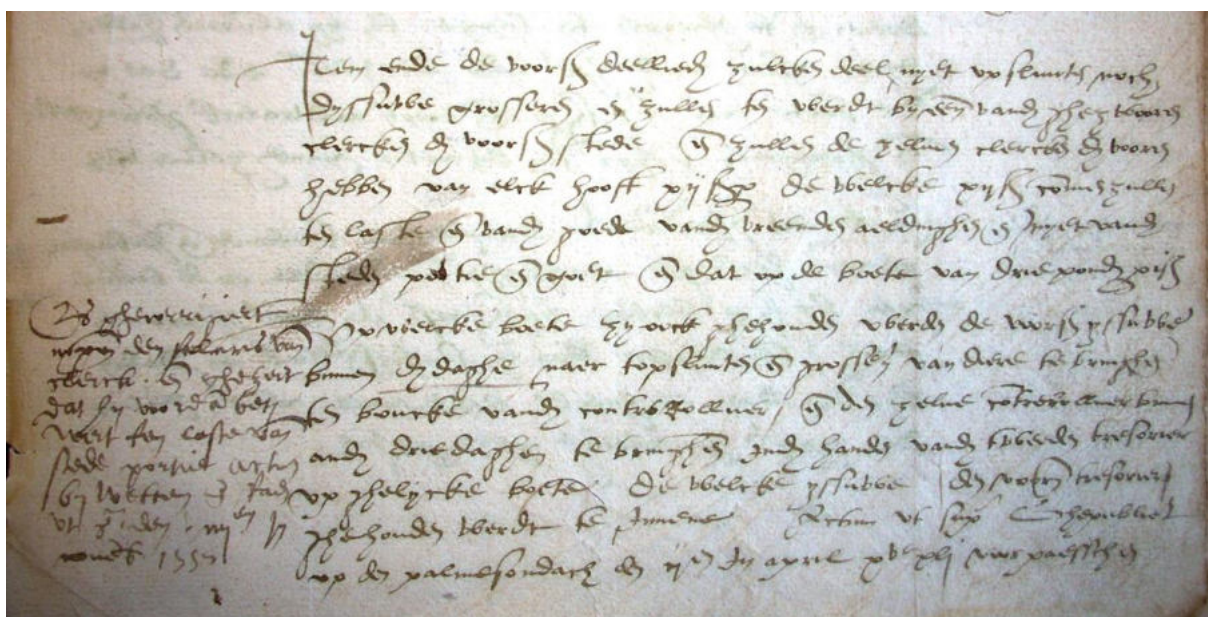
Gheordonneert by der gheemeene wet vanden stede van Poperinghe dat men die prenten (?) van nu voortan de prenten zal doen vermaken also men ghecostumeert es –
Nemendet te Ghindt - dat de selven kosten zullen vut de ghemeene buersen ende en zullen van nu voordan d'officieren gheen prenten doen vermaken - ten zij dat zijlieden tselve doen ende weten de tesorier wie de selven prenten vermaect ende hoe vele die selve kosten -
actum den xxviijden in maerte xvc xlj tich

2 april 1542 - Van by deellieden souffysante zeker te nemen voor de yssuwe
– SAP 467 – Folio 29

¹⁸ Prenten: WNT : Een werktuig, waarmede men iets (het eene of andere figuur) in of op iets drukt; zoo b.v. een stempel of beeldenaar op eene munt, een zegel in was, een waarmede in laken en dgl. Ook een werktuig om een looden plaatje (als waarmede) op laken te drukken.

Volghende zeker statuut ende ordonnancie ghemaect byden heere, wet ende raden van den stede van Poperinghe int jaer xvc xxxiiijich – 1533 –
 zo es anderwarf byden voorseyde gheordonneert ende ghestatueert
 dat van nu voortan alle deellieden die deelende zyn in eenighe sterfhuusen - daer de stede gherecht es **yssuwe te hebben** –
 dat zy nyet procederen en zullen inden zelven deel –
 ten zy alvooren ontfaen hebbende goet souffyssante zeeker onder de jurisdictie van Poperinghe vanden persoonen die der stede inden zelven deel yssuwe schuldich werden –
 ende dat up zelve d'yssuwe te betalen - midts dat zy gheven ende namen ende dat tzelve zeeker nyet souffisant en ware.

Volgens zeker statuut, gemaakt door het magistraat van Poperinge in het jaar 1533, is er nog eens gestatueerd dan vanaf nu – alle deellieden die in een sterfhuis delen- waar de stad recht heeft op een yssuwebidjrage – dat zij niet definitief afspreken zullen – tenzij zij vooraf een waarborg ontvangen hebben gelegen onder deze jurisdictie van Poperinge – en dit van de personen die een yssuwe schuldig zijn aan de stad.

De 'yssuwe' was een soort belasting die moest bijgedragen worden, wanneer een keurbroeder of –zuster de stad verliet.

Item ende de voorseyde deellieden zulcken deel nyet upsluuten, noch dyssuwe grosseren¹⁹ en zullen - ten werdt by eenen vanden ghezwooren clercken der voorseyde stede ende zullen de zelven clercken daer vooren hebben van elck hooft xij schele - de welcke xij schele commen zullen ten laste ende vanden goede vanden vremde aeldinghen ende nyet vande stede partie ende goet ende dat op de boete van drie ponden parisis

¹⁹ De yssuwe grosseren = WNT =

In het groot schrijven; bij uitbr. in het net schrijven, duidelijk overschrijven. Kil. grandire, ampliare, augere et extendere, et explicare scripta compendiaro; tabulas conficere, inferre in tabulas. Duc. t. a. p. in mundum redigere, seu luculentius nitidiusque scribere. – in dit geval in de betekenis ook van het dossier afsluiten.

Op welcke boete zij oock ghehouden werden de voirseide yssuwe binnen de daghe naer topsluuten ende grosseren van diere te bringhen ten boucke vanden controlleur ende de zelve contrerolleur binnen ander drie daghen te bringhen inden handen van den tweeden tesorier op ghelycke boete.

De welcke yssuwe de voornoemde tesorier ghehouden werdt te innene

Actum ut supra

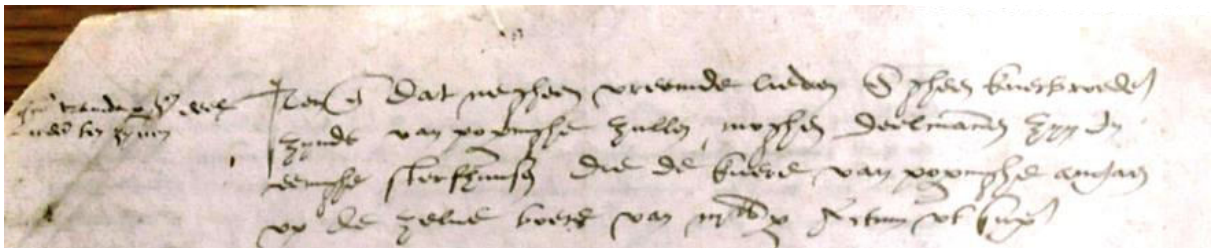
In de marge

Ghepubliceert op den palmesondach **den ijden in april xvc xlj** voor paesschen

Es ghecorrigeert nopende den salaris van de clerck end ghezeit dat hy voortan betaelt wiert ten laste vande stede portie - actum by wetten ende raden

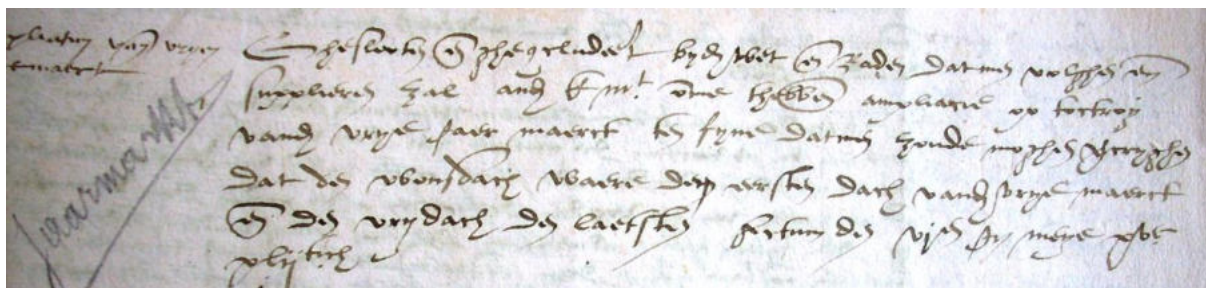
vt 8 den iij den in november 1555

Het wordt dus verboden om een yssuwedossier af te sluiten – en dus in het net over te schrijven – als dit niet gebeurt door een gezworen klerk van de stad. Zij zullen daarvoor 12 schele parisis krijgen. Deze 12 schele dienen de vreemde erfgenamen te betalen en amg dus zeker niet komen van het belasting die de stad dient te krijgen. Moest dit toch ‘misrekend’ worden – dan volgt er een boete van 3 ponden parisis. Die boete dient binnen één dag betaald te worden bij de controlleur. Deze heeft dan 3 dagen de tijd om dit geld bij de stadsontvanger binnen te brengen. Het is ook aan de ontvanger om de yssuwe te innen.

Item dat negheen vreemde lieden ende gheen kuerboerder zynde van Poperinghe – zullen moghen deelmannen zyn in eenighe sterfhuusen die de kuere van Poperinghe angaen op de zelve boete van iij pond parisis
Actum ut supra

Het blijft dus verboden dat ‘vreemden’ – of dus niet keurbroeders van Poperinge, - sterfhuizen zouden mogen ‘delen’ – sterfhuizen die onder de keure van Poperinge vallen.

Ghesloten ende gheconcludeert by de wet ende raden dat men volghen ende suplieren zal aen de majesteit omme thebben amplicatie van toctroy **vande vrye jaarmarkt** ten fyne dat men zoude moghen vercryghen dat den wonsdach waere den eersten dach van de vrije markt ende den vrydach den laetsten

Actum den vi den in meye xvc xlitich

Men wilt een aanpassing van het octrooi van de 'vrije markt' aan de 'majesteit' vragen, met de bedoeling dat de markt op woensdag zou mogen beginnen tot en met de vrijdag.

Gheordonneert ende ghestatueert byden heere, schepenen ende keurheren ende raden van de stede van Poperinghe,

ende verboden allen **blaeuvaerwers** dat zy van nu voortan nyet meer gheen vlot²⁰ slaen zullen, noch laeten loopen in de beke

ende dat tusschen lichtemesse ende baefmesse

ende dat up de dobbel boete van lx schele parisis t'elcker reyse als zy dies bevonden werden byden officieren van de beke,

maer zullen houden naer doude costume een speyken daer duere zy tzelve vlot slaen zullen ende laeten loopen ten tyden alst gheoorlooft es ende anders nyet

Actum den viden in meye xvc xlij tich

Er wordt dus geordonneerd door het magistraat dat de blauwververs hun kuipen niet meer mogen laten lopen in de beek tussen Lichtmis – of 2 februari en Baafmesse of 1 oktober en dat

²⁰ Vlot = WNT : In de textielververij ben. voor een verfbad.

Dat eerste **vlot**, daer men mede wilt uitmaecken rootcarosijn, dat moet gemaect worden van heele verff, in *Econ.-Hist. Jaarb.* 20, 233 [1631].

Als ghy 4 ofte 5 laeckens op een **vlot** geschout hebt, soo moet men dat **vlot** aenlassen met water en vernieuwen met 1 ofte 1 □ Allecantse seep, 20, 249 [1631].

Dat se (*de zwarters*) tot het swarten niet anders en sullen gebruycken als goeden Alepse gallen ... ende verder goeden en perserveerende stoffe, maer geensins afgebesichde galle, smack, seydeveruwers **vlot**, saechsel van eycken- of ebbenhout en wat meerder valsche en onbehoorlijke stoffe soude mogen genaemt worden, in *R.G.P.* 39, 570 [1664].

Dat wij deselve (*t.w. linnengarens, kettingen of inslagen*) niet sullen nat maken om te blauwen in eenige **vloten** van mee, bresiel, proventiehout of andere diergelijke schadelijke stoffen, maar daartoe alleenlijk gebruycken sullen schoon water, in *a.w.* 49, 139 [1755]. – *Het vlot slaan* – zal dus er op neer komen dat men het vat zal open slaen zodat dit leeg loopt.

op een dubbel boete van 40 schele paris is elke keer als men dusdanig bevonden wordt dit toch te doen.

Zij zullen zich moeten houden aan de oude gewoonte om een 'speyken' of een sluisje te zetten en daarmee hun verfreest ophouden totdat ze de toelating hebben om dit te lozen.

Handwritten manuscript page 29 verso from 1542. The text is in Dutch and discusses regulations for innkeepers (herbergiers). It mentions a double fine of 40 schillingen for certain offenses. The script is a cursive hand typical of the 16th century. There are marginal notes on the left side, including "de herbergiers" and "te weigeren".

22 Juni 1542 – **De herbergiers** – Resoluties blad 29 verso

Handwritten manuscript page 29 verso from 1542. The text is in Dutch and discusses regulations for innkeepers (herbergiers). It mentions a double fine of 40 schillingen for certain offenses. The script is a cursive hand typical of the 16th century. There are marginal notes on the left side, including "de herbergiers" and "te weigeren".

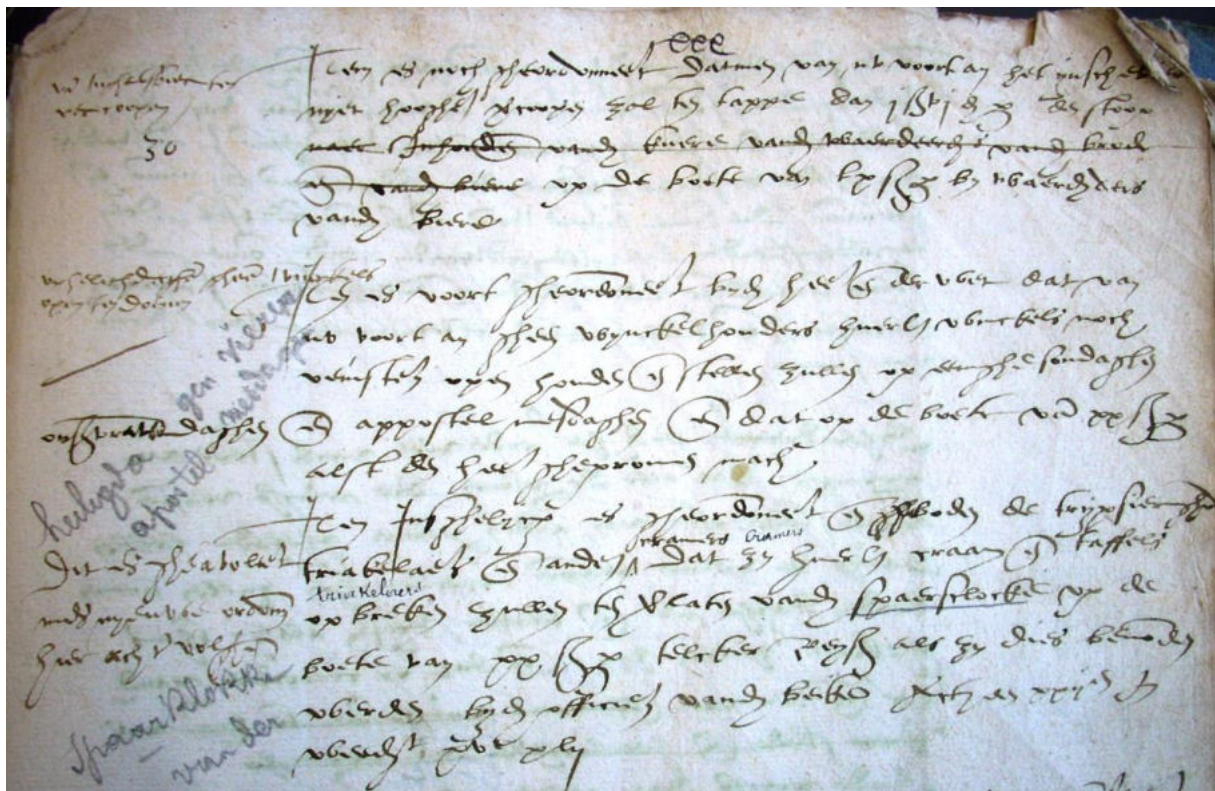
Gheordonneert dat nyemant hem en vervoordere herberghe te houden, ofte bier ofte wyn inne te doene ende te vercoopen ten tappe, tenzy altooren hebbende daertoe consent van den heere ende van der wet, ende dat up de boete van 60 pond paris is ende voorts arbitrairelick²¹ ghecorrigeert ende ghepuniert te zyne, ter discretie van de zelve wet
Dat negheen tavernier ende herbergier yemant herberghe ontzeggen zal,

²¹ Arbitrairelick = WNT = In het rechtswezen. Aan het persoonlijk oordeel, de beslissing naar eigen goedvinden van den rechter staand.

ende dat up de boete van 60 schele parisis 't elcker reyse, alst den heer ghepraemen²² magh, ten waere dat zy suffissantelick en daden blycken dat al heurlieden bedden vull waeren
Actum 22 in weedemaent 1542

Hotelliers en herbegiers mogen dus een herberg houden, of bier of wijn indien om te verkopen, tenzij ze daarvoor toelating hebben van het magistraat. Anders krijgen zij een boete van 60 pond parisis en worden ze daarbij 'arbitrairlick' gecorrigeert. Verder mag een hotellier of herbergier niemand zijn herberg ontzeggen tenzij dat zij kunnen bewijzen dat al hun bedden bezet waren.

Van Inghels bier te vercoopen - SAP 467 – Folio 30

Item es noch gheordonneert datmen van nu voortan **het Inghels bier** nyet hoogher vercoopen zal ten dan j schele vj deniers parisis den stoop – up de boete van lx schele parisis by warndeerdens vande biere.

Aposteldagen – SAP 467 – Folio 30

Ende es voort gheordonneert van de heer ende de wet dat van nu voortaan gheen wynckelhouders haerlieden winckels noch vensters open houden en zullen op eenighe sondaghen ende apostel mesdaeghen
ende dat up de boete van xx schele parisis alst de heer gheproven mach
Item insghelick es gehordonneert ende gheboden de trypsiereghen²³, triakelaers²⁴ ende ander cramers dat zy hunlieden craem ende taffels op brecken zullen ten verlaeten vanden

²² Pramen : dwingen

²³ Trypsierighen = diegenenen die 'trypen' verkopen

spaersklocke²⁵ op de boete van xx schele parisis telcker reyse als zij dies bevonden werden
byden officieren van den beke
Actum den xxijde in wedemaent xvc xlij

15 juli 1542 – **Binnen en buiten balie** - Resoluties A

Den xvden in hoymaent xvc xlij zo ware vergadert in camer, scepenen, kuerheers ende de raden der zelver stede aldaer onder ander diversche vertoghen

Den xvden in hoy maent xvc xlij zo ware vergadert in de camere scepenen, kuerheers ende raden der zelver stede aldaer onder andere diverschen vertoghen, raminghen ende conclusien als van de **schipvaert, vrye jaermaert** ende anderen ghedaen

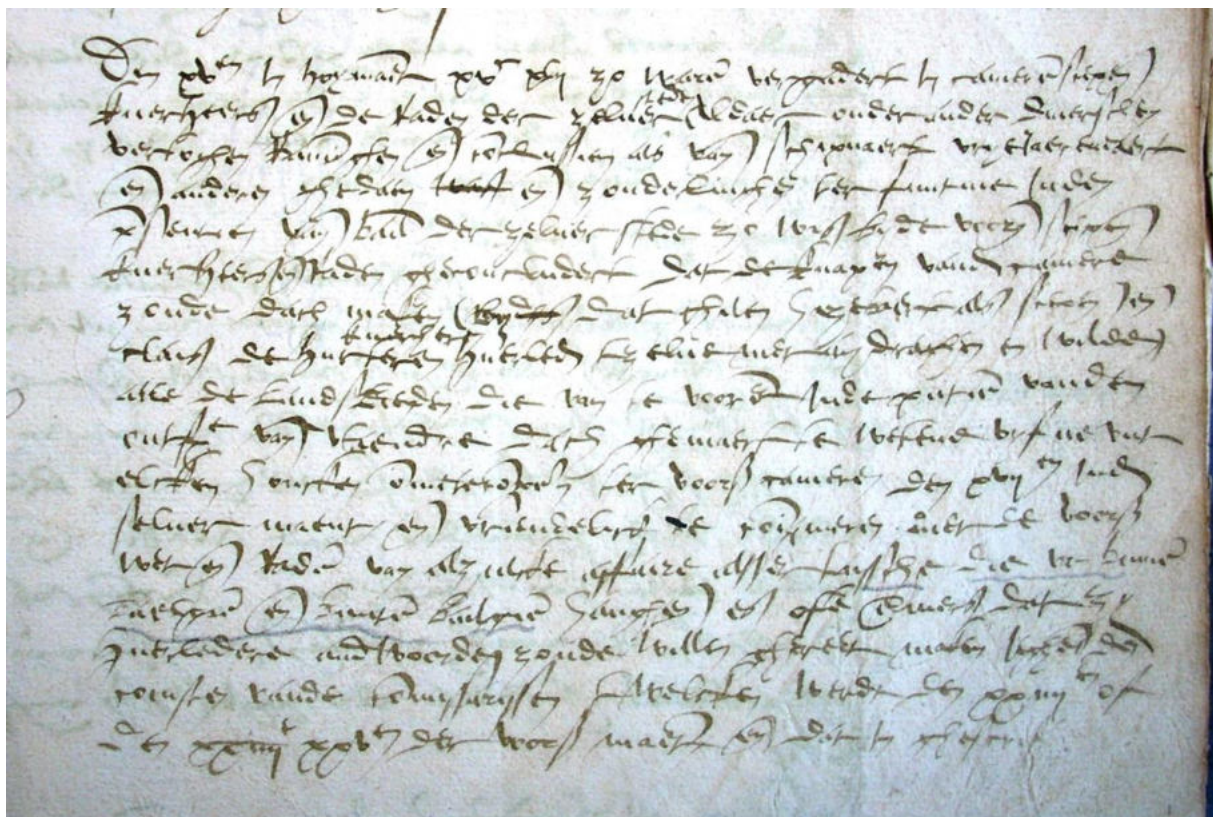
ende zonderlinghe ter functie inden presentien van den bailliu der zelver stede, zo was by den voornoemde scepenen, kuerheers ende raden gheconcludeert

dat de knapen vande camere zoude dach maken – dat Ghilen Hazebaert als schepen ende **Clais Dehurtere** - keurheer, - huerlieden tzelfen niet andraghen en wilden, alle de landslieden die van te vooren in de presentie vanden ontfangher van Vlaenderen dach ghemaect,

te wetene vyfve vut elcken houcke - omme te commen ter voorseide camere –

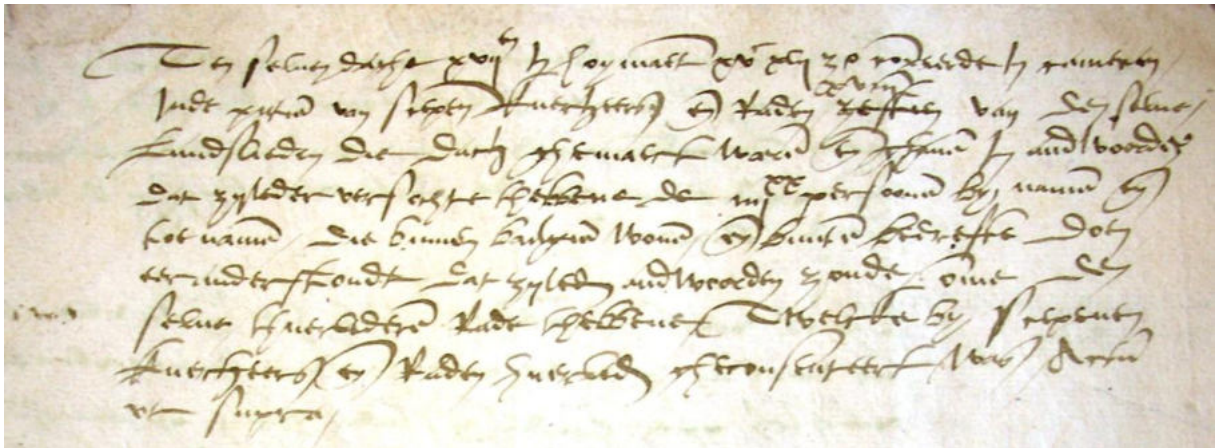
den xvij ten inden selver maent int vriendelicke te compareren met de voorseide wet ende raden van alzulcke affaire alsser tusschen die van binnen baeilgien ende buuten baeilgien hanghende es ofte emmers dat zy huerlieden antwoordden zouden willen ghereet maken teghen den comste van de commissarissen -

twelcken werdt den xxijden, den xxiiiden, den xxvden der voorseide maent ende dat in ghescrifte

²⁴ Triakelaars = verkopers van 'triakel' of medische kruidenmengeling

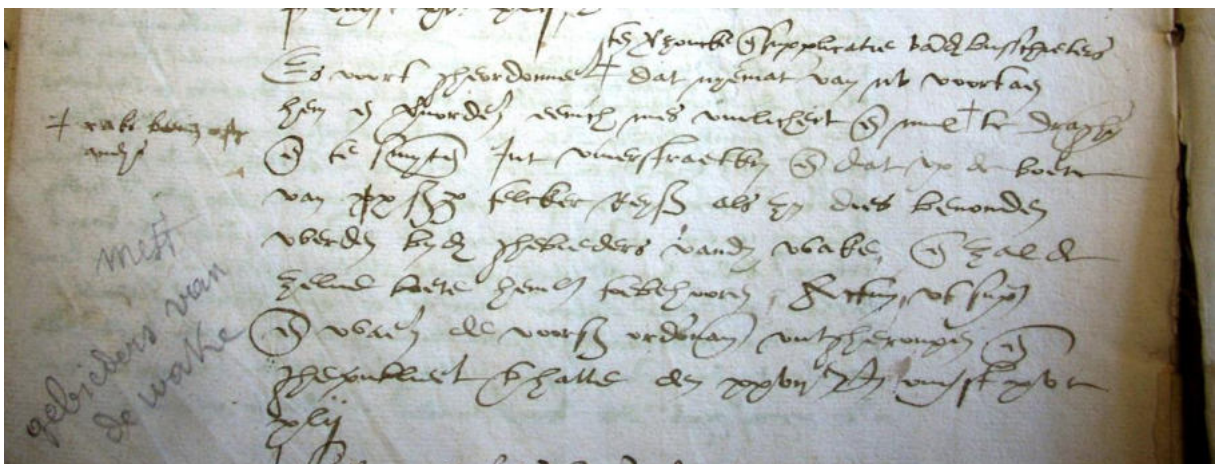
²⁵ Spaarsklok = sperklok

Ter selver daghe xvijden – 17de - in hoymaent xvc xlij
 zo compareert in de camere inden presentie van scepenen, kuerheers ende raeden
 xvij – 18 - van de selve landslieden die dach ghemaect waren ende gheve in andtwoorde dat
 zylieden versocht thebbene de iij xx - 80 - personen by name ende toename die binnen
 bailgien wonen ende buuten berefte doen, eer anderstontd dat zijlieden andwoorden zouden
 omme de selve kuerlieden raet thebbene,
 Twelcke by scepenen, kuerheers ende raden huerlieden gheconsenteert was
 Actum ut supra

26 augustus 1542 – Omtrent de wapens - Resoluties A – Folio 30 verso

Gheordonneert van de heere ende wet vande stede van Poperinghe **dat alle de personen die eenighe wapenen vande stede ofte van ander persoonen ghehadt hebben**, dat zij de zelve wapenen overbringhen zullen binnen derden daeghe nu ende telcker reyse als zij thuus ghekeert zullen zijn ende dat op correctie vande heere ende de wet
 Ende voorts dat alle de personen die billetten hebben van huerlieden wapenen dat zij dezelve billetten overbringhen zullen inde handen van de wet indien zij huerlieden wapenen noch nyet ontfanghen hebben
 Actum den xxvi de in ougust xvc xlijtich

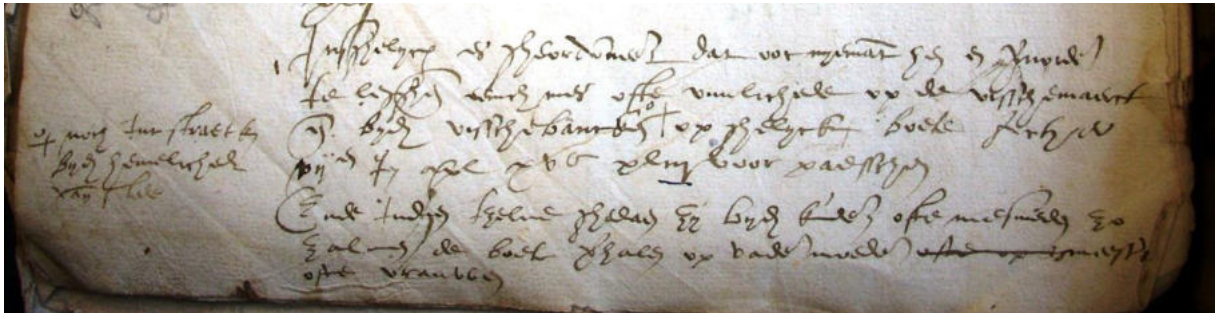

Ende voorts gheordonneert ten versoucke ende supplicatie vande **busschieters**,

dat nyemant van nu voortan, hem en vervoordere eenich mes, vulicheit ene mul te draeghen ende te smyten int **viverstraetken** ende dat op de boete van xx schellingen telker reyse als zy dus bevonden werden by de ghebieders van de wake ende zal de zelve boete hemlieden toebehooren

Actum ut supra

Ende waer de voorschreven ordonnantie vutgheroupen ende ghepubliceert ter halle den xxvij ste in ougst xvc xliij

Inschelycx es gheordonneert dat ooc nyemant hem en vervoordere te legghen eenich mes ofte vuulicheden **op de visschemart** ende byde visschebancken, noch int straetken by de **hemelichede van de stede** - op ghelycke boete –

Ghepubliceert vij in april xvc xliij voor paesschen

Ende indien tzelve ghedaen zy byde de knechten ofte mesnieden²⁶ zo zal men de boete verhalen op vader, moeder, meester of vrouwen.

6 september 1542 – De **Sint Andries gilde** - SAP – Register Resoluties A

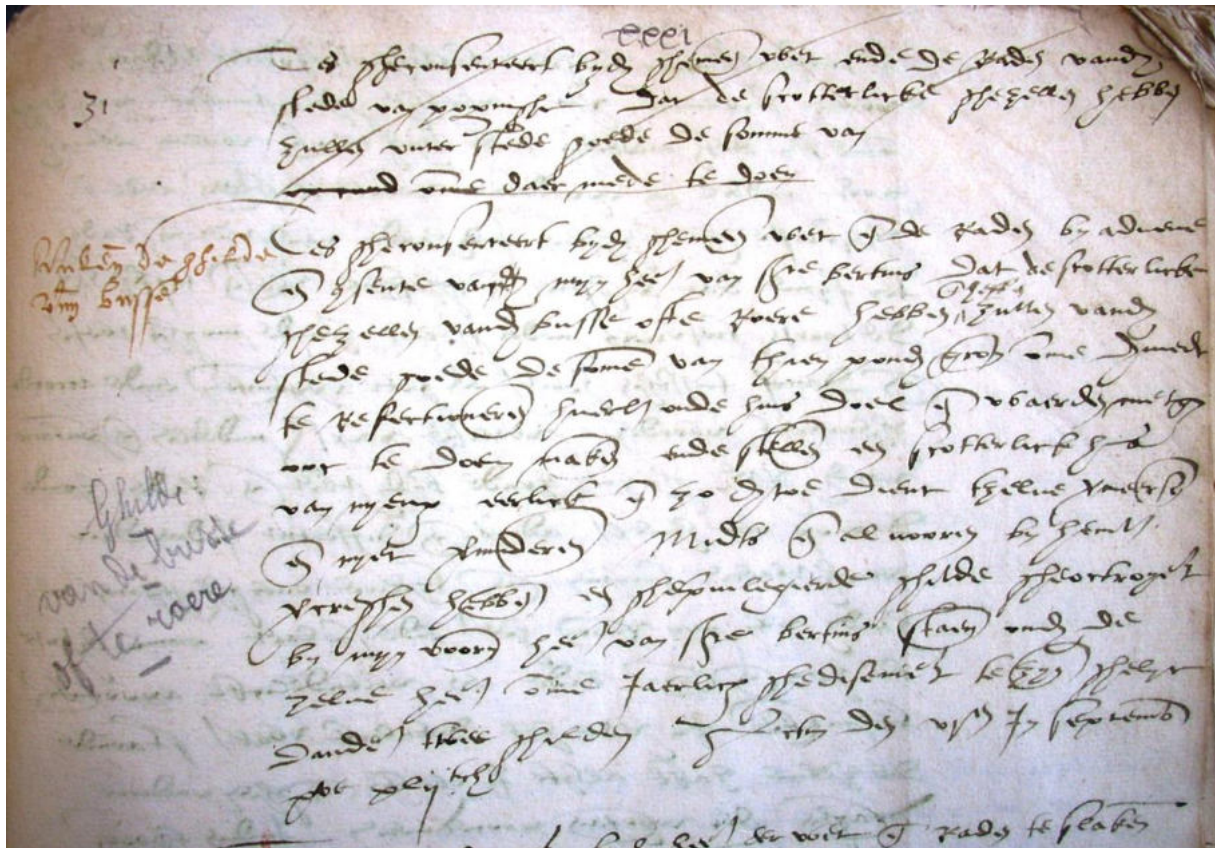

Es gheconsenteert byde ghemeenen wet ende de raden; by adviese ende consente van mynheere van Ste. Bertins, dat **de schotterlicke ghezellen vande busse ofte roere** hebben ende gestaen zullen vanden stede goeden de somme van thien ponden grooten omme daermede te refectieren hunlieden oude huus, doel ende waeren, metgaders ooc te doen maeken ende stellen een schotterlick huus van nyewen eerlick ende zo daertoe dient tzelve vermeer

ende nyet verminderen,

²⁶ Mesnieden = WNT: **Varianten:** maisniede, meiseniede, maiseniede, meinsinide, meisnede, maisnede, meisenede, maisenede, meinsiniede, messeniede, masseniede, mesniede, misniede, maissnide, messnide, mesnide, mesnide, maissniede, messniede, meisnië, maisnië, mesnië- Wilt zoveel zeggen als deel makende vande familie – maar in dit geval eerder de huismeiden.

midts ende al vooren by hemlieden vercreghen hebben een ghepriviligierde ghilde
gheoctroyeert by mijn voornoemde heere van Ste. Bertins
staende onder de zelve heere omme jaerlicx ghedisenieert te zyne ghelyc dander twee ghilden
actum den viden in september xvc xlij tich

Door het gewone magistraat en de raden, is men akkoord gegaan, met het advies en het
akkoord van de heer van Sint Bertin – de abdij te Sint-Omaar – dat de schutters van de ‘busse
of roere’ – dus van het geweer de som zullen krijgen van 10 pond groten.

Daarmee dienen zij hun oud huis en hun doelen te ‘refeteren’ of ‘refectie te doen, dus te
herstellen.

Daarnaast dienen ze een nieuw schuttershuis te bouwen waartoe ze bij de voorgaande som
zelf geld moeten bijleggen. Zij hebben immers een octrooi gekregen van de heer van Sint-
Bertin – staande onder het gezag van de zelfde heer, om jaarlijks een subsidie te krijgen,
zoals de andere gilden.

Actum den 6de dag in september 1542.

De Sint-Andriessgilde kreeg haar octrooi van Philips II op 17 januari 1560.

6 september 1542 – **Voldersambacht** - Folio 31

Es gheordonneert byde heere, de wet ende raden te slakenen de kuere vn de vulambachte ende
te consenteren den knaepvulders ende leerlinghen van denzelven ambachte van nu voort aen
dat zy maer leeren een jaer lanc, zonder prejudicie van d’oude kuere

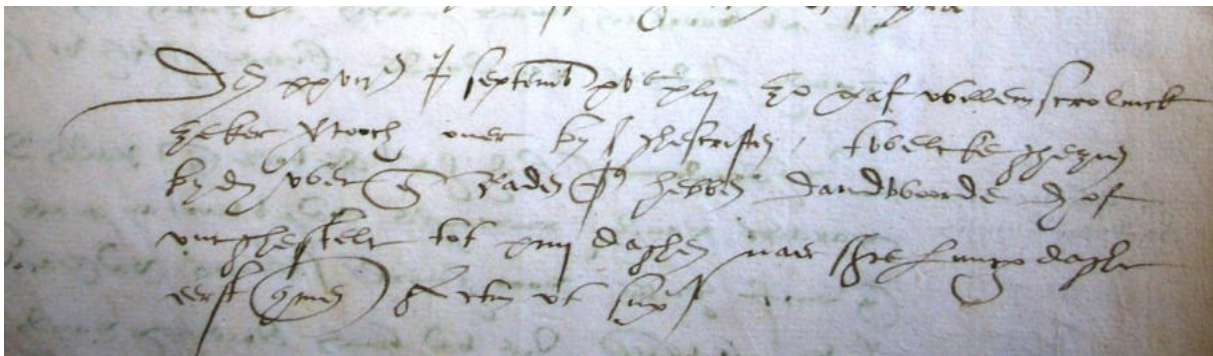
Actum ut supra

De pointinghe

Es gheordonneert by den heere der wet ende raden dat **de garders**²⁷ **vanden pointynghen** van nu voortan maer heffen ende ontfanghen zullen voor huerlieden salaris van garen ende innen te weeten die van binnen drie schele vanden pond grooten ende die van buuten vyf schele vande pond grooten
Actum ut supra

Willem Scrolynck - Resoluties

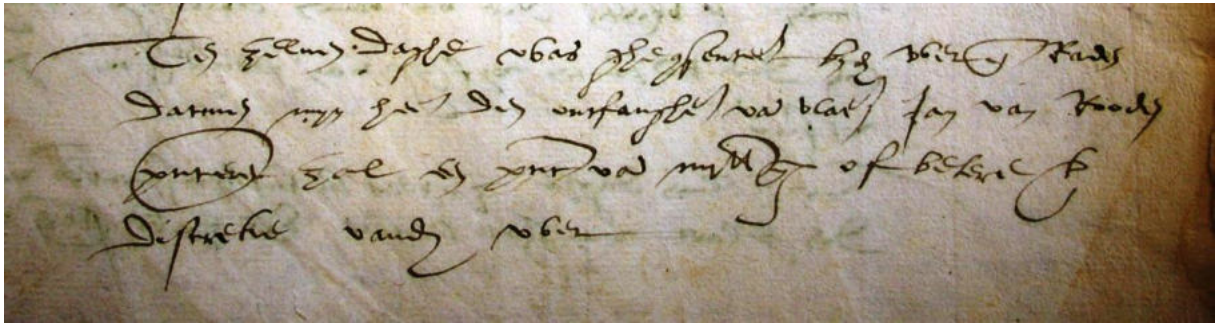
Ten selven daghe,
zo was by tusschenspreken van mijnheere den prelaet van Ste. Bertins,
de zake staende ter vierschare voor kuerheers tusschen tresoriers aldaer ende **Willem Scrolink**, verweerder,
wettelic ghecontinueert xiiij daghen omme bin den middelen tyden by den voorseide Willem eenich goet middel ende expedient voor te stellen ende by gheschrifte over te gheven in de handen van den wet ende rade,
ten fyne dat de questie ende 't geschil wesende tusschen verweerder ende de voorseide tresoriers medegheleit zoude moghen wesen
ende danaf tusschen hemlieden een goet appointement ende accordt ghemaect worden,
welcke voorseide middelen ende presentacie vanden verweerder ghezien zynde byden wet ende raden, zonder daerop ooc hemlieden advys ende different indien daer eenich waere, scryven ende tzelve over ghegheven inden handen van myn voornoemde heere ende prelaet, omme daer vute by hem ende zyn rade,
een vriendelicke appointemente te maken,
zo vele het doenlic waere, staende de zelve zake altyts in wetten ende gheen prejudicie draghende, den voorgaende proceduren inden tvoorseide appointemente nyet en sorteerte zyn vul effect omme als dan voorts te moghen procederen naer retroacte van den voornoemde processe
Actum ut supra.

Den xxvij in september xvc xlij zo gaf **Willem Scrolinck** zeker vertooch over by ghescrijten, twelcke ghezyen by den wet ende raden hemlieden hebben dandtwoorde daerof vutghestelt tot xiiij daghen naer Icelincsdaghe eerstcommende
Actum ut supra

Wat deze affaire was tussen Willem Schrolinck en de prelaat, wordt met deze notitie niet duidelijk. We kunnen dus alleen maar concluderen dat het magistraat aandrang op een vriendelijk 'appointement' of regeling.

²⁷ Garder = verzamelaar

Ten zelven daghe was gheconsenteert by den wet ende raden datmen mijn heere den ontfangher van **waren Jan van Rooden** presenteren zal een present van iij pond groten of betere ten discretie vanden wet

SAP 467 - Folio 32

Geconsenteert byden zelve wet ende raden, datmen de weerden ende taverniers betalen zal van dat de ghezellen van **mynheere van Poukes** themlieden huse verteert hadden den xivden in ougst laetstleden bedraghende xx pond groten of daerontrent

Actum ut supra

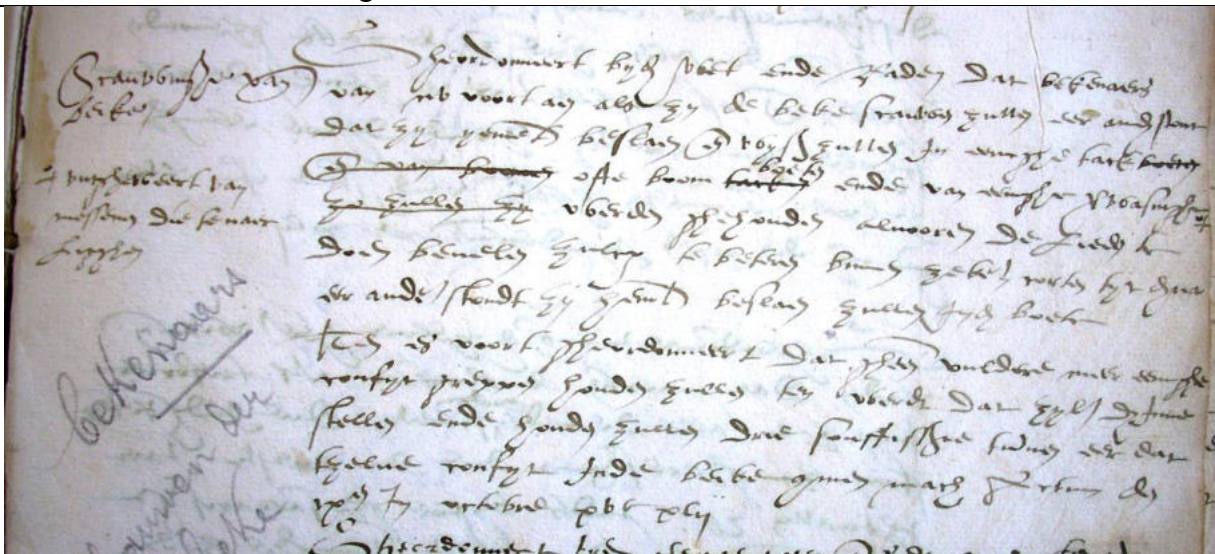
Wie deze heer van Poucke met zijn gezellen was, is on onduidelijk. We vinden in deze periode wel een zekere heer Jan van Poucke terug in het Brugse.

Het akkoord met Willem Schrolynck

Scepenen ende keurheers metgaders de raden blyven ende consenteren int appointement ghemaect ende in ghescrijften ghestelt by mijnheer Philippe van Overbeke ende Joos Meyne, tusschen de zelve tresoriers vanden stede van Poperinghe heeschers ende **Willem Scrolinck** verweerder, **ter cause van yssuwe** admitterene daertoe Jan de Hondt ende Bostyn omme tzelve appointement te draghen inde handen van mijn heere van Ste. Bertins omme by hem daerinne ghedaen te zyn zo hem believen zal ende zyne raedt ghedraghen zal

Actum den ix den in octobre xvc xlij

9 oktober 1542 – Schouwing van de beek en de volders - Resoluties A – Folio 32

Gheordonneert byde wet ende raden dat *de bekenaaers* van nu voortan, als zy de beke scauwen zullen,
 eer anderstont²⁸, dat zy yememt beslaen ende wysen zullen
 in eenighe tack ofte boom, 't uytgheweert van messe die te naer ligghen, ende van eenighe verwasinghe –
 wesen ghehouden alvoren de lieden te doen bevelen zulcx te beteren,
 zeker corten tyt daarna eer anderstont zij hemlieden beslaen zullen inden boete

Wanneer de 'bekenaars' of de beekschouwers de beek schouwen, moeten ze eerst een waarschuwing geven aan diegenen die een tak of een boom in de beek hebben hangen, of die hun mest tekortbij de beek hebben liggen, of van enige 'verwasinghe' - vooraleer ze iemand een boete geven.

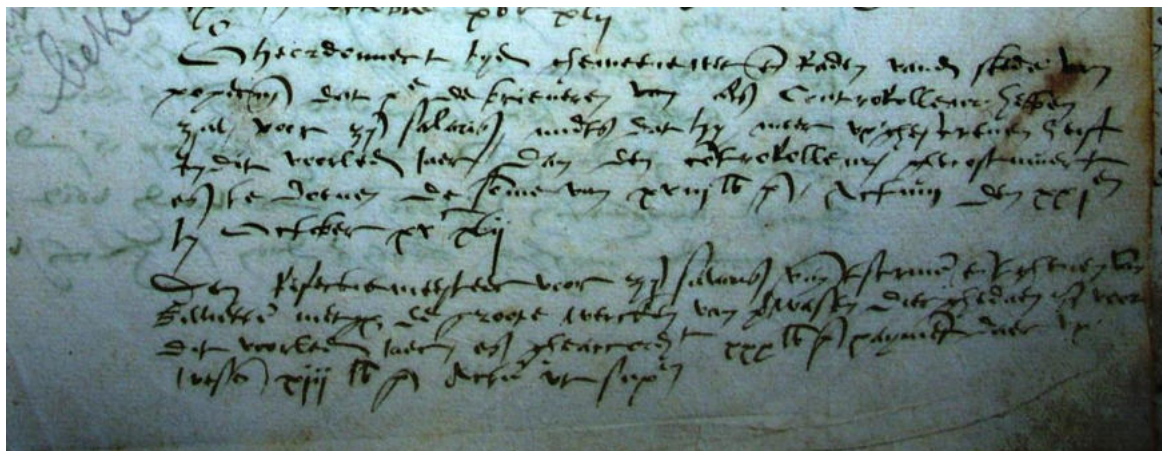
Volgen WNT is die 'verwasinghe' - — Wierde deeze zoo wel bemestte aarde ... dóórgeploegt, dan kon de vrugtbaarmaakende vettigheid der mest, in plaats dat zij gestadig door de hette der zon wordt uitgetrokken, en verwaasemd, in de diepte dringen, dáár waar zich de zaadkorl ter groeiing aanzet, Handw. 1, 38 [1788].

Hier vinden we blijkbaar echter een andere betekenis. Het lijkt ons meer dat de 'verwasing' hier 'modder' is dat in de beek is gezonken.

De confytreppen

Item es voorts gheordonneert dat gheen **vulder** meer eenighe confyt²⁹ greppen houden zullen te waere dat zijlieden daerinne stellen ende houden zullen drie souffissante tyden eer dat 't zelve confyt inde beke quid mach

Actum den ixde in october xvc xlij

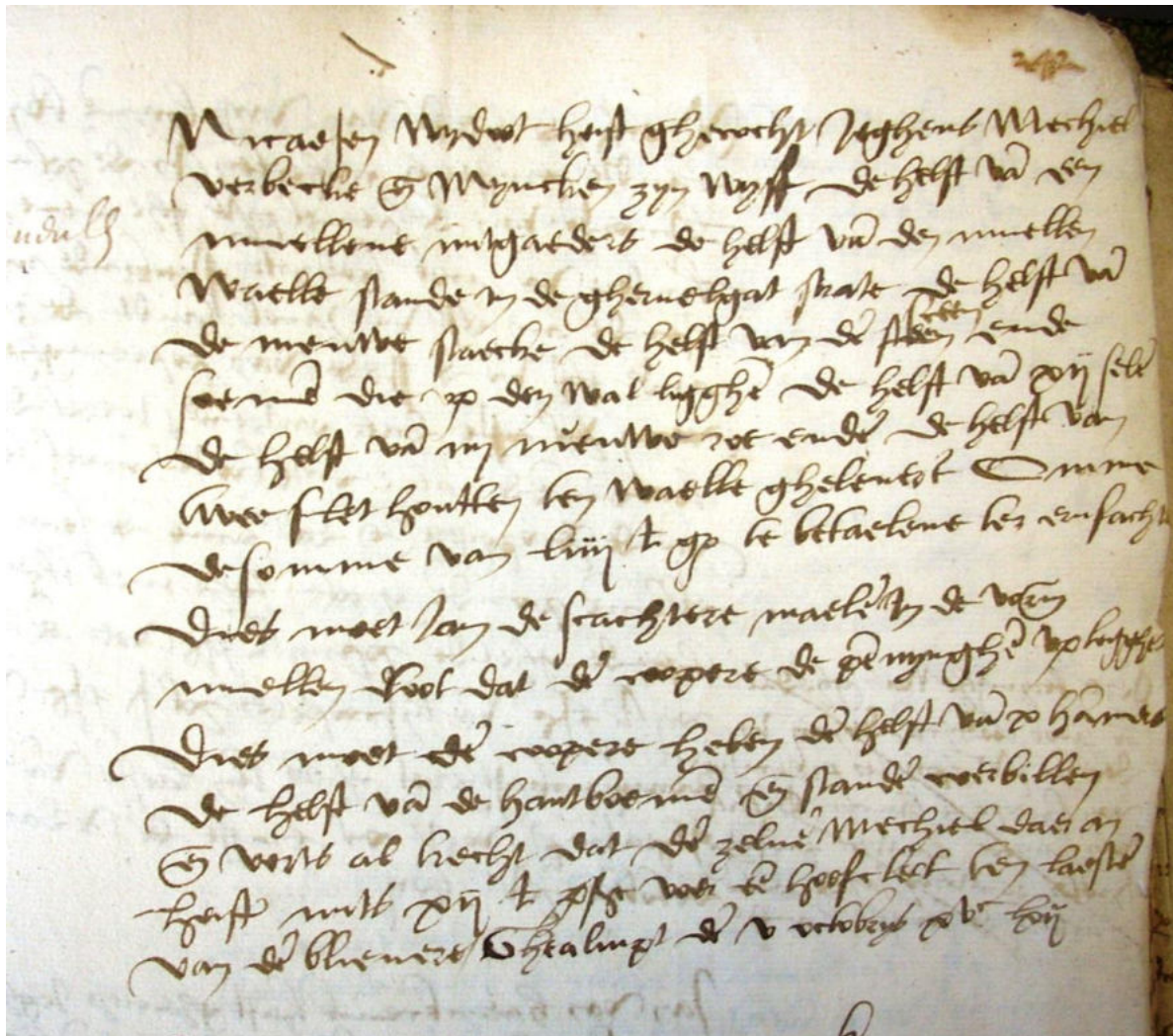
Gheordonneert byden ghemeenen wet ende raden vanden stede van Poperinghe dat **Pieter de Briewere** van als controulleur hebben zal voor zyn salaris metgaders dat hy meer up ghescriven heift in dit voorleden jaere dan den contrerolleur ghecostumeert is te doene –
 de somme van xvij pond grooten
 Actum den xxi in october xvc xlij

²⁸ Eer anderstont = vooraleer

²⁹ Confyt = Confijt = WNT: *Loog, loogwater*; ook in eene eenigszins ruimere opvatting, nl. *het mengsel dat overblijft in de volderskuip na de bewerking van het vollen*; fr. *résidu*. Vgl. K. en O. v. Delft 103, noot 2) en Duc.² 2, 500 op confitum.

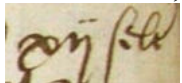
Den refectiemeester voor zyn salaris van tscryven van de billietten metgaders de groote
wercken van verwasen daer ghedaen ende voor dat voorleden jaer es gheaccordeert xxx
 pond parisis - payment daer in wesende xiiij pond parisis
 Actum ut supra

15 oktober 1542 – **Verkoop van de Gervelgatmolen** – Halmen – SAP 364

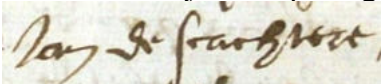

Nicasen Wydoot heift ghecocht
 jeggens **Mechiel Verbecke ende Myncken** zyn wyff,
 de helft van een muellene metgaders de helft van den muellen walle stande in de **ghervelgat**
strate

de helft van de nieuwe staecke, de helft van de steen - ende *soo men* die op den wal ligghende

– de helft van xij *selen* – de helft van iiij nieuwe roe ende de helft van twee slet
 houtten ten walle gheleverdt

omme de somme van liij - 54 - pond grooten te betaelen ter erfachtigheit –

dies moet Jan Descachtere maeken in de vornoemde muellene
 koot dat de coopere de pennynghen uphooghe

dies moet de coopere hebben de helft van x hamers – de helft van de hantboom ende stande coerbillen ende vorts al trecht dat de zelve Mechiel daer an heeft mits xij pond groten voer 't hoofcleet ten laeste van de de blivere -
actum de v octobre xvc lxij

*Nicasen Wydoot heeft dus gekocht van Mechiel Verbecke en Myncken, zijn vrouw
De helft van een molen, met de helft van de molenwal, staande in de Ghervelgatstraat –
De helft van de nieuwe staak, de helft van de stenen – zoals die nog op de molenwal liggen –
de helft van 12 zelen – de helft van 4 nieuwe roeden en de helft van twee 'slet' hout op de wal geleverd.*

En dit om de som van 54 pond grooten te betalen met de koop –

En verder moet Jan Descachtere in het voornoemde molenkot maken – waarvoor de koper apart zal betalen –

En verder moet de koper de helft van 10 hamers – de helft van de handboom en de staande koordbielen en voorts al het recht dat de zelfde Mechiel aan de molen heeft mits 12 pond groten als hoofdkleed ten laste van de blijver.

Actum de 5de oktober 1542

We zijn toch even gaan kijken naar de betekenis van enkele woorden. In het WNT vonden we
voor zeel : 1. Streng, reep, band, touw, meestal van hennep of leder, maar ook uit andere soepele grondstoffen, naar den vorm vooral hetzij **een dik rond touw**, hetzij een breede platte reep, op uiteenlopende wijzen gebruikt als werktuig

Voor roe vonden we: Staak, paal, boom of balk. ➔ **a.** Een lichte soort van balken.

Roeden. ... Men noemt aldus, in den houthandel, stukken vierkant beslagen hout, die in afmeting, vooral in dikte, iets minder zijn dan de balken, PASTEURNOOT 2, 384. De balken en **roeden** zijn alleen in zoover van elkander onderscheiden, dat de eerstgemelden zwaarder zijn dan de **roeden**.

*Specifiek binnen de molenwereld wordt het volgende gesteld: De Windas van eenen Molen, welke met één **roede**, dus twee wieken, bij gemis van de andere dienst doet,*

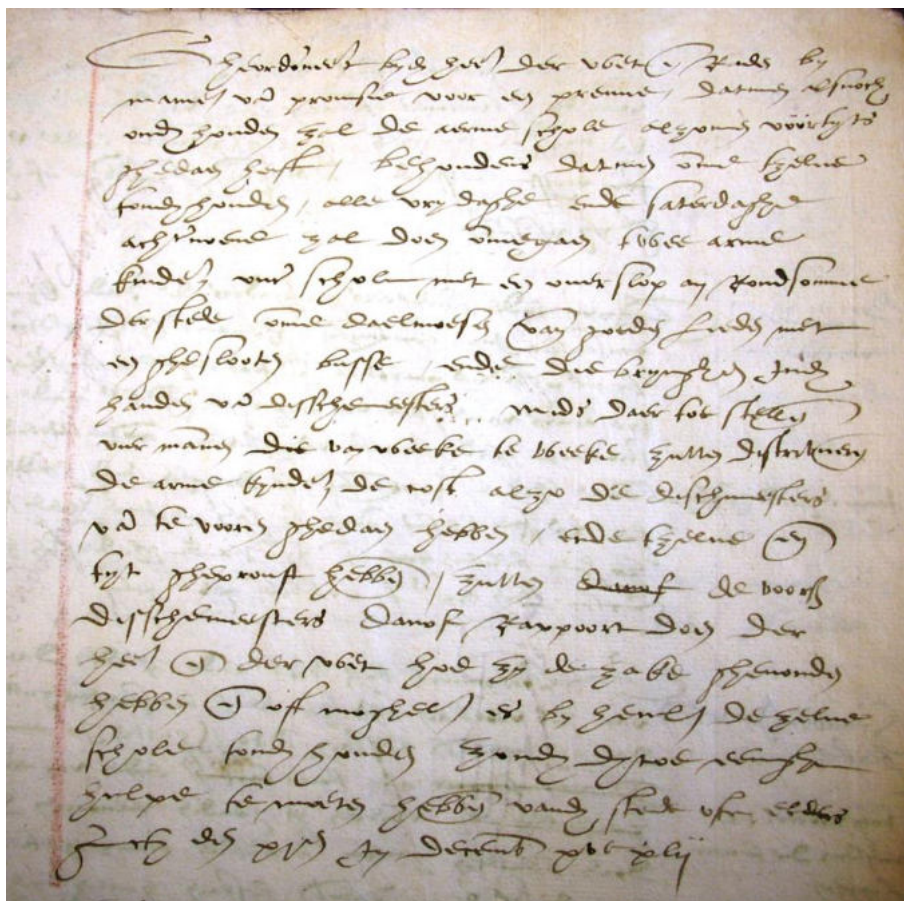
11 december 1542 - De arme school – SAP 467 – Folio 32 verso

De hernieuwde armenzorg was eveneens te Poperinge tot uiting gekomen, o.a. door het oprichten van een '**aerme schole**'. Een stedelijke ordonnantie van **11 december 1542** leert ons, dat deze school door de hulpkas van de dismeesters werd onderhouden.

Gheordonneert by den Heere, de Weth ende Raeden, by maniere van proufve dat men alsnoch onderhouden zal de arme schole, also men voortyds ghedaen heyft,

behoudens dat men omme tzelve te onderhouden alle vrydaeghe en zaterdaeghe achternoene, zal doen omme gaen twee arme kinderen uyt ter schole met een overslop an, ronds omme de stede, omme d'aelmoesen vande ghoede lieden, met een gheslooten busse, ende die brynghen in de handen van disschemeesters,

mits daertoe stellende vier mannen die van weeke te weeke zullen distribueren de arme kinders de cost, also de Dischemeesters van te vooren ghedaen hebben. Ende tzelve eenighen tyt gheprouft hebbende, zullen de voorseyde dischemeesters danoff rapport doen an den Heere ende Weth hoe zy de zaken ghevonden hebben ende oft mogelick es by hemlieden dezelve schole tonderhouden zonder daertoe eenighe hulpe te moeten hebben vande stede ofte elders.
Poperinghe, Actum 11.12.1542.

In deze geprivilegieerde «cleene schole» werd niet enkel een algemene vorming verstrekt, maar de school was dus tevens een caritatieve onderneming.

Zeger van Male, die in 1550 gouverneur was van de Bogardenschool te Brugge, vermeldde in een dagboek welke spijsen aan de arme kinderen werden voorgeschoteld :
'Hutsepot van

woortelen ende rapen in houten platteelkens', 'harweten ende platte boonen, omme pottaigie te makene.', en driemaal per week 'ossen - ofte coyenvleesch in hutsepot gecapt'.

Ook te Poperinge zullen de dismeesters dergelijke gerechten op de spijskaart van de armenschool hebben geplaatst. Dat dit de klassieke samenstelling was van het voedingspakket blijkt uit volgend studentenlied :

«Want daer wort niet anders geten
Als ghesoode erreweten,
Raepen, koolen en pampoen.»

Uit een beschrijving van de Bogardenschool te Brugge, kennen we eveneens het leerpakket van dergelijke armenscholen. De kinderen leerden er de «Pater Noster, Ave Maria, Credo in Deum ende In Spiritum, ende voort dat warachtich kersten gheloofve, naer d'institutie van ons Moeder die Heilighe Kercke». Verder leerden de kinderen ook «lesen en scryven van de Vlaemsche taele.»

De rekeningen – SAP 467 – Folio

Gheordonneert byden zelven heeren wet ende raden dat **Maerten De Bucker** als tresorier innen zal alle de oude sculden die inden rekeningen staen - ghereserveert die dit laetste jaer ghevallen zyn, midts daertoe ghesallaris te voeren naer dat hy de inninghe ghedaen zal hebben ter tauxatie van de heeren wet ende raden ende daer verlies op is midts danof apointenmente hebben zal vanden wet zal de daermede moghen bewys doen

Geredeneel de gheue gae vort
 fady dar maechy de burken als fuybren
 fuyt gae alle de onden ^{oud} fady die ind fady
 fady den gheue fady die den egypte fady
 gheue fady ind de gheue gheue fady
 fe vort ~~maechy~~ de gheue fady
 gae gheue den fady van gheue vort
 ind fady ~~de~~ fady op de
 dant appert ~~gheue~~ gae vort gae
 gheue fady fady / fady

